

TASHKILOTCHILIK VA TARG‘IBOTCHILIK SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASPEKTLARI.

Toshkent Perfect Universiteti

“Boshlang‘ich ta‘lim metodikasi” kafedrası o‘qituvchisi

Qurbonov Nozima Odil qizi

E-mail: qurbonova_n23@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy o‘quv muassasalarida tahsil olayotgan talabalarda tashkilotchilik va targ‘ibotchilik sifatlarini rivojlantirishning nazariy asoslari keltirilgan. Shuningdek, tashkilotchilik va targ‘ibotchilik sifatlarini rivojlantirishning bugungi kundagi muhimligiga oid ilmiy-nazariy yondashuvlar, bahsli fikr-mulohazalar ham keltirilgan. Boshlang‘ich ta‘lim talabalarining shaxsiy komponentlarini yanada shakllantirishda tashkilotchilik va targ‘ibotchilik sifatlarining ahamiyati hamda uning dolzarbligi ham yoritib berilgan.

Kalit so‘zlar: oliy o‘quv muassasalari, tashkilotchilik va targ‘ibotchilik sifatleri, nazariy asoslari, ilmiy-nazariy yondashuvlar, bahsli fikr-mulohazalar, boshlang‘ich ta‘lim talabalari, shaxsiy komponentlar.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРОПАГАНДИСТСКИХ КАЧЕСТВ

Ташкентский Совершенный Университет

Преподаватель кафедры “Методика начального образования”

Қурбонов Нозима Одил қизи

E-mail: qurbonova_n23@mail.ru

Аннотация: В данной статье представлены теоретические основы развития организационно-пропагандистских качеств у студентов, обучающихся в высших учебных заведениях. Также представлены научно-теоретические подходы и противоречивые мнения о важности развития

организаторских и пропагандистских качеств. Также подчеркнута значимость и актуальность организаторских и пропагандистских качеств в дальнейшем формировании личностных компонентов учащихся начальных классов.

Ключевые слова: высшие учебные заведения, организаторские и пропагандистские качества, теоретические основы, научно-теоретические подходы, противоречивые мнения, учащиеся начальных классов, личностные компоненты.

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONAL AND PROPAGANDA QUALITIES.

Tashkent Perfect University

Teacher of the "Methodology of Primary Education" department

Qurbonov Nozima Odil qizi

E-mail: qurbonova_n23@mail.ru

Abstract: This article presents the theoretical foundations of the development of organizational and propaganda qualities in students studying in higher educational institutions. Scientific-theoretical approaches and controversial opinions on the importance of developing organizational and propaganda qualities are also presented. The significance and relevance of the qualities of organization and propaganda in the further formation of the personal components of primary education students are also highlighted.

Key words: higher educational institutions, qualities of organization and propaganda, theoretical foundations, scientific-theoretical approaches, controversial opinions, primary education students, personal components.

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari ta'lim jarayonining muhim bo'g'ini hisoblanadi. Ular nafaqat bilim va ko'nikmalarni o'rgatadi, balki bolalarning shaxsiy rivojlanishiga ham hissa qo'shadi. Bu jarayonda tashkilotchilik va targ'ibotchilik sifatlari muhim ahamiyatga ega. Mazkur maqolada tashkilotchilik va targ'ibotchilik sifatlarini rivojlantirishning nazariy va amaliy aspektlari tahlil qilinadi.

Targ'ibot – tashviqotchilik faoliyatida auditoriya (tinglovchi , tomoshabin) bilan aloqada bo'lish jaryonida qadriyatlarni hisobga olish zaruriyati paydo bo'ladi. Kayfiyatlar his – tuyg'ular , sezgilar, idrok (tushunish ,anglash) negizida yuzaga keladi. Kayfiyat shaxs psixik faoliyatining ko'pgina tomonlarini, ta'sirlanish, iroda va xulq – atvorini qamrab oladi. Masalan, kishining ko'tarinki kayfiyati odatda faollik (harakatchanlik) tug'diradi, fikrlash jarayonini faollashtiradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

I.P.Podlasiy o'qituvchining qobiliyatlarini bir necha guruhga ajratadi[6]:

- ✓ tashkilotchilik qobiliyati (ta'lim oluvchilarni uyushtirish, vazifalarni taqsimlash, ish bilan band qilish, ishni rejalashtirish, xulosalash);
- ✓ didaktik qobiliyat (o'quv material, ko'rgazmali jihozlarni to'g'ri tanlash va tayyorlash, o'quv materialini sodda qilib tushuntirish, o'rganish faolligini oshirish);
- ✓ psixologik qobiliyat (ta'lim oluvchilarning ma'naviy dunyosiga kira olish, psixologik xususiyatlarini bilish);
- ✓ kommunikativ qobiliyat (o'qituvchining o'quvchilar va ularning otalari, kasbdoshlari bilan muloqot o'rnatish);
- ✓ shaxsiy qobiliyat (ta'lim oluvchilarga emotsional ta'sir o'tkazish);
- ✓ targ'ibotchilik qobiliyati (ilmiy-amaliy ishlarni bajarish).

Tashkilotchilik – bu o'qituvchining ta'lim jarayonini samarali rejalashtirish, tashkil etish va boshqarish qobiliyatidir. U o'quvchilar bilan samarali aloqalar o'rnatish, sinf muhitini boshqarish va ta'lim maqsadlariga erishish uchun zaruriy resurslarni ta'minlashni o'z ichiga oladi.

Targ'ibotchilik – bu o'qituvchining o'quvchilarga ta'limning ahamiyatini tushuntirish, ularni o'rganishga rag'batlantirish va motivatsiya berish qobiliyatidir. Bu o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi muloqotda ham, ta'lim materiallarini taqdim etishda ham muhimdir.

TAHLILLAR VA NATIJALAR.

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari kasbiy tayyorgarligini shakllantirishda foydalaniladigan targ'ibotchilik tamoyili o'quv jarayonini shunday tashkil etishni nazarda tutadiki, bunda talabalar o'zlari o'rganayotgan fanlarda qo'llaniladigan asosiy tadqiqot metodlari bilan tanishadilar, ular uchun oson bo'lgan targ'ibotchilik metodlarini o'zlashtiradilar va yangi bilimlarni mustaqil egallash ko'nikmalariga ega bo'ladilar.[8]

Tashkilotchilik va targ'ibotchilik sifatlari pedagogik psixologiyaning bir qismi sifatida o'rganiladi. Ushbu sifatlar quyidagi psixologik omillar bilan bog'liq:

1. Liderlik qobiliyatlari: Tashkilotchilik va targ'ibotchilik uchun o'qituvchining liderlik qobiliyatlari muhim ahamiyatga ega. O'qituvchi o'z guruhini boshqarishi, ularga yo'l-yo'riq ko'rsatishi kerak.

2. Motivatsiya nazariyalari: O'quvchilarning o'rganishga qiziqishini oshirish uchun o'qituvchi motivatsiya nazariyalaridan foydalanadi. Maslowning ehtiyojlar ierarxiyasi, Vroomning kutish nazariyasi va boshqalar bu jarayonda qo'llaniladi.

3. Muloqot ko'nikmalari: Samarali tashkilotchilik va targ'ibotchilik uchun o'qituvchining yaxshi muloqot ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. Bu o'quvchilar bilan ishonchli va ochiq aloqalar o'rnatishga yordam beradi.

Pedagogik strategiyalar

Tashkilotchilik va targ'ibotchilik sifatlarini rivojlantirishda quyidagi pedagogik strategiyalar muhim rol o'ynaydi:[5]

1. Faol o'qitish usullari: Diskussiyalar, guruh ishlari, loyihalar orqali o'quvchilarni faol ishtirok etishga undash. Bu usullar tashkilotchilik va targ'ibotchilik sifatlarini shakllantirishga yordam beradi.

2. Differensial yondashuv: Har bir o'quvchining shaxsiy ehtiyojlarini hisobga olish. Bu o'quvchilarning o'qishga qiziqishini oshiradi va ularning imkoniyatlarini to'liq ro'yobga chiqaradi.

3. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish: Interaktiv doskalar, ta'limiy dasturlar va internet resurslaridan foydalanish orqali ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilish.

Amaliy mashg'ulotlar

1. Tashkilotchilik treninglari: O'qituvchilar uchun tashkilotchilik ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus treninglar o'tkazish. Bu treninglar o'quv jarayonini rejalashtirish, sinfni boshqarish va vaqtni samarali taqsimlashni o'z ichiga oladi.

2. Motivatsiya seminarlari: O'qituvchilar uchun targ'ibotchilik ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan seminarlar. Bu seminarlarda motivatsiya nazariyalari va ularni amaliyotda qo'llash usullari o'rgatiladi.

3. Amaliy tajriba almashinuvi: Tajribali o'qituvchilar bilan uchrashuvlar, mahorat darslari va amaliyotlar orqali o'zaro tajriba almashish.[7]

Muammolar va ularni hal qilish yo'llari

1. Vaqt yetishmasligi: O'qituvchilarning ko'p ish yuklamasi tufayli tashkilotchilik va targ'ibotchilik ko'nikmalarini rivojlantirishga vaqt ajratish qiyin bo'lishi mumkin. Buni hal qilish uchun maxsus seminarlar va treninglarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish kerak.

2. Resurslarning yetishmasligi: Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalar va resurslarning yetishmasligi o'qituvchilarning tashkilotchilik va targ'ibotchilik sifatlarini rivojlantirishni qiyinlashtiradi. Buni hal qilish uchun maktablar va ta'lim muassasalari qo'shimcha mablag' ajratishi va resurslar bilan ta'minlashi lozim.

3. Motivatsiya yetishmasligi: Ba'zi o'qituvchilar tashkilotchilik va targ'ibotchilik sifatlarini rivojlantirishda yetarli motivatsiyaga ega bo'lmasligi mumkin. Bu holatda, rag'batlantiruvchi dasturlar va mukofotlar joriy etish mumkin.

XULOSA

Tashkilotchilik va targ'ibotchilik sifatlari boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu sifatlarni rivojlantirish nazariy asoslar va amaliy strategiyalarni talab qiladi. O'qituvchilarning tashkilotchilik va targ'ibotchilik qobiliyatlarini oshirish uchun maxsus treninglar, seminarlar va amaliy mashg'ulotlar o'tkazilishi lozim. Shuningdek, bu jarayonda mavjud muammolarni aniqlash va ularni hal qilish yo'llarini ishlab chiqish muhimdir. Shu tariqa, boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining tashkilotchilik va targ'ibotchilik sifatlarini rivojlantirish orqali ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish mumkin.

ADABIYOTLAR:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг асосий якунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маърузаси.

2. Astashova N. A., Teacher culture as a system of spiritual values, Bulletin of the Bryansk State University. (2012) 1, no. 1, 94–97.

3. Ping C., Schellings G., Beijaard D., and Ye J., Teacher educators' professional learning: perceptions of Dutch and Chinese teacher educators, Asia-Pacific Journal of Teacher Education. (2020) 1–20, <https://doi.org/10.1080/1359866x.2020.1725808>.

4. Комилова Ф. М. Ўқувчиларда ташкилотчилик сифатларини шакллантиришда педагогик фаолиятнинг ўрни //Science and Education. – 2022. – Т. 3. – №. 6. – С. 796-801.

5. Musakhanova G. Образование и инновационные исследования: Талабаларнинг мустақил таълим жараёнидаги ташкилотчилик қобилиятларини ривожлантиришнинг амалиётдаги аҳволи //Архив научных исследований. – 2022. – Т. 2. – №. 1.

6. Азимова З. Э. Ташкилотчилик сифатларини шакллантиришда мактабгача таълим ташкилотлари ва умумтаълим мактабининг узвийлиги //Инновации в педагогике и психологии. – 2020. – №. SI-3.

7. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учебник для студ. пед. вузов: В 2 кн. - М: Гуманит. изд. центр “ВЛАДОС”, 1999. Кн. 1: Общие основы процесса обучения. -С. 576.

8. Турматов Ж.Р. Ўқувчилар тадқиқотчилик фаолиятини ташкил этишга бўлажак касб таълими ўқитувчиси тайёргарлигини шакллантириш жараёнини моделлаштириш. // “Педагогик маҳорат” назарий ва илмий-методик журнали. Бухоро: БухДУ, 2012, 2-сон. -19-23-б.